

Riigikogu kultuurikomisjoni istungi protokoll nr 153

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 12. mai 2026

Algus 14.00, lõpp 16.07

Juhataja: Liina Kersna (esimees)

Protokollija: Merje Noorlind (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Helle-Moonika Helme, Madis Kallas, Tõnis Lukas, Margit Sutrop, Toomas Uibo (Kadri Tali asendusliige)

Komisjoni ametnikud: Carina Rikart (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helena Pihlakas (nõunik)

Puudusid: Vadim Belobrovstev ja Signe Kivi

Kutsutud: Kultuuriministeeriumi meedianõunik Andres Jõesaar, Siseministeeriumi esindaja, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti infoühiskonna büroo juhataja Helen Rohtla, Eesti Ringhäälingute Liidu juhatuse esimees Rein Lang, Eesti Meediaettevõtete Liidu juhatuse liige Väino Koorberg ja esindaja Mari Männiko, Eesti Ajakirjanike Liidu esimees Helle Tiikmaa, Eesti Autorite Ühingu tegevjuht Mati Kaalep ja esindaja Martin Mäesalu, Eesti Esitajate Liidu tegevjuht Urmas Ambur, Eesti Fonogrammitootjate Ühingu tegevjuht Rauno Haabmets (1. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (814 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks
2. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (814 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks

Liina Kersna avas päevakorrapunkti arutelu ning lisan, et komisjon soovib ära kuulata huvirühmade ettepanekud, saamaks terviklik ülevaade vaidlusküsimustest ja võimalikest lahendusvariantidest, enne eelnõu edasist menetlemist. L. Kersna lisan, et laekunud on ka [Kultuuriministeeriumi seisukohad](#) huvirühmade arvamustele.

Mati Kaalep tutvustas Eesti Autorite Ühingu (EAÜ), Eesti Esitajate Liidu (EEL) ja Eesti Fonogrammitootjate Ühingu (EFÜ) [ühist arvamust](#) ([lisa 1](#) ja [lisa 2](#)) eelnõu kohta.

M. Kaalepi sõnul puudutavad ühised seisukohad raadioteenuste regulatsiooni ning asjaolu, kui palju ning mis ajal võiks kõlada Eesti autorite looming. Katusorganisatsioonide huvi on see, et Eesti autorite teosed moodustaksid vähemalt 30% raadioprogrammist ning vähemalt pool

sellest mahust kõlaks päevasel ajal. Varasemates aruteludes jõuti Eesti Ringhäälingute Liiduga (ERL) kompromissettepanekuni, mille kohaselt oleks päevane ajavahemik kell 7.00–22.00. Eelnõu sõnastusest on see ajapiirang välja jäetud.

M. Kaalep pidas problemaatiliseks ka autorite loominguga seotud esitaja mõistet. Probleem on selles, et autorite ja esitajate koos arvestamine teeb süsteemi ebaselgeks ja raskesti kontrollitavaks, mistõttu on ettepanek siduda kvoot ainult autoritega.

M. Kaalep lisas, et päevase eetriaaja täpsustamine ei mõjuta autorite toimetulekut otseselt, kuna autoritasud sõltuvad raadioteenuse osutajate reklaamikäibest. Ettepanekute eesmärk on eeskätt toetada Eesti autorite teoste kuuldavust ja muusikavaldkonna arengut.

M. Kaalep lisas, et arvamuses toodud teised ettepanekud puudutavad konkurentsi ja Euroopa Liidu õiguse täitmist.

Rauno Haabmets toetas M. Kaalepi esitatud seisukohti ning lisas, et ühistes ettepanekutes lähtutakse 2023. aastal ERL-iga saavutatud kokkuleppest. R. Haabmets juhtis tähelepanu ka autori mõiste täpsustamisele, et tagada raadioteenuse osutajatele selgem rakendusraamistik. Kuna raadio on jätkuvalt oluline kanal uue muusika tutvustamisel, tuleks kehtivad tingimused säilitada ning kaaluda samade põhimõtete laiendamist ka digiraadiole, st nendele jaamadele, mis kasutavad Levira sagedusi.

Rein Lang tutvustas [Eesti Ringhäälingute Liidu \(ERL\) arvamust](#).

R. Lang väljendas kahtlust, kas Eesti autorite teoste kvoodi sätestamine on kooskõlas põhiseaduse sõnavabaduse põhimõtte ning Euroopa Liidu siseturu reeglitega ning lisas, et selle kohta oleks vaja selgemaid õiguslikke põhjendusi. ERL-iga 2023. aastal sõlmitud kokkulepe on sõlmitud teistsuguses situatsioonis. Kolme aasta jooksul on selgunud kõige suurem konkurent Ameerika platvormide näol (*Youtube, Google, Meta*), kellele ei kehti paljud Eesti ega ka Euroopa Liidu reeglid. Reklaamiraha liigub nendesse platvormidesse, kuna nad on kasutajasõbralikumad ning nendele ei ole kehtestatud erinevaid kvote. See seab Eesti ringhäälingud võrreldes nendega selgemalt nõrgemasse konkurentsituatsiooni. R. Langi hinnangul võib kavandatav kvoodilahendus kahjustada Eesti ringhäälingute konkurentsivõimet. R. Langi sõnul peab Riigikogu hindama, kas selline piirang on Eesti kultuuri huvides õigustatud, kuna tegemist on eeskätt poliitilise kaalutluse küsimusega. R. Lang väljendas kahtlust selles, et kvoodinõue suurendaks Eesti autorite tasusid. Samuti juhtis ta tähelepanu praktilistele raskustele juhtudel, kus päevase eetriaaja nõude täitmiseks ei pruugi olla piisavalt kõlbelist ja sobivat repertuaari. Lisaks tuleb arvestada sellega, et autoritasude jaotamisel koheldakse autoreid võrdselt, mistõttu ei saa Eesti autoreid tasustamisel eraldi eelistada.

Andres Jõesaar sõnas, et raadioturu konkurents globaalsete platvormidega ei ole uus probleem, kuid see mõjutab üha enam kohalike raadiojaamade tegutsemisvõimalusi ning seab küsimuse alla senise regulatsiooni mahu. Kultuuriministeeriumi ettepanek on vähendada igasuguseid kõrvaltingimusi, mis puudutab ka telekanaleid.

Kultuuriministeerium on püüdnud leida autorite esindajate ja ERL seisukohtade vahel tasakaalustatud lahendust, mille tulemusel on eelnõusse jõudnud kompromissvariant. Põhimõtteliselt toetatakse EAÜ, EEL ja EFÜ ettepanekut sätestada Eesti autorite muusikateoste esitamise miinimummaht, jättes miinimumnõude arvestusest välja Eesti esitajad.

A. Jõesaar rõhutas, et regulatsiooni kujundamisel tuleb arvestada leviplatvormide erinevustega. Tema sõnul on FM-sagedused piiratud avalik ressurss, internetiraadio valdavalt reguleerimata ning digitaalringhääling (DAB) vahepealne lahendus. Seetõttu on tekkinud olukord, kus FM-loaga raadiojaamadele kehtivad Eesti autorite teoste esitamise nõuded, kuid

DAB-platvormil võivad konkureerida ka Eesti omanikele kuuluvad välisriigi loa alusel tegutsevad jaamad, kellele ei laiene samad tingimused. A. Jõesaare hinnangul ei ole sellele vastuolule lihtsat lahendust, kuna Euroopa Liidu teenuste vaba liikumise põhimõte seab riigisisesele reguleerimisele piirid. Kultuuriministeerium ei toeta täielikku liberaliseerimist, sest Läti turu kogemus näitab, et kvoodinõude puudumisel on kohaliku muusika osakaal eetris väiksem. Seetõttu pidas A. Jõesaar põhjendatuks säilitada Eesti autorite teoste esitamise nõue eelkõige FM-raadio puhul, et toetada Eesti muusika kuuldavust ja kultuuriruumi kestmist.

Mati Kaalep lükkas tagasi väite, et raadioetris ei ole piisavalt Eesti muusikat, märkides, et Eestis luuakse aastas üle 6000 teose. Lisaks toetab EAÜ uue muusika loomist ligikaudu 150 000 euroga aastas. Riikides, kus kvoodinõue puudub, on kohaliku sisu osakaal edetabelites väiksem. Näiteks Lätis ja Leedus on kohalike lugude positsioonid oluliselt tagasihoidlikumad kui Eestis. Eestis on kvoot aidanud tagada lisaks rahalisele toetusele ka levitoetuse Eesti loomingule.

M. Kaalep lisas, et põhiseaduse § 39 teine lause ütleb, et riik kaitseb autori õigusi. Seni on tasakaal tekitatud kvoodi kaudu. Lisaks, EAÜ ja ERL vahel on saavutatud kokkulepped, mida ei ole põhjendatud eirata.

M. Kaalep viitas ka konkurentsioiguse ja Euroopa Liidu õiguse küsimusele. EAÜ on tellinud õigusliku analüüsi, mille kohaselt vastuolu ei esine. Näiteks Prantsusmaal on prantsuskeelse muusika kvoot 40%, mis kinnitab ka suurte riikide puhul kvoodimehhanismi põhjendatust.

Martin Mäesalu selgitas Eesti autorite muusika kvoodi õiguslikke aluseid. Tema sõnul ei ole küsimus eeskätt sõnavabaduse piirangus, vaid riigi käsutuses oleva avaliku ressursi, e ringhäälingusageduste kasutamise tingimustes. Riigiressursi kasutamisel teatud kõrvaltingimuste sätestamine ei ole õiguskorras erandlik. Meede teenib põhiseaduse preambulis nimetatud eesmärki toetada Eesti kultuuri ja keele säilimist ning edendamist, võimaldades Eesti autorite teoste laiemat levikut ilma täiendava kuluta riigieelarvele. Eesmärk ei ole üksnes autoritasude suurendamine, vaid ka Eesti autorite loomingu jõudmine suurema kuulajaskonnani. M. Mäesalu märkis, et isegi kui käsitada seda põhiseaduse §-s 45 nimetatud põhiõiguse riivena, võib see olla õigustatud, kui meede on seaduses sätestatud, taotleb legitiimset eesmärki ning on proportsionaalne. Euroopa Liidu õiguses ja mitme liikmesriigi praktikas on kultuuri ja keele kaitseks kasutatud samalaadseid kvote või avaliku ressursi kasutamise tingimusi ning neid on peetud lubatavaks.

M. Mäesalu juhtis tähelepanu ka rahvusvaheliste digiplatvormide kasvavale mõjule, märkides, et need ei arvesta kohaliku kultuurisisu eesmärkidega samal viisil. Seetõttu pidas ta põhjendatuks säilitada kehtiva süsteemi põhimõtted ka edaspidi.

Rein Lang märkis, et põhiseaduse § 39 sätestab riigi kohustuse kaitsta autorite õigusi üldiselt ega anna alust Eesti autoreid eraldi eelistada. Ka kogutud summad makstakse kõigile autoritele võrdsel alusel.

ERL-is on liikmeid, kes omavad 100% Eesti muusikat mängivaid raadiojaamu. R. Lang rõhutas, et ERL-i liikmete eesmärk on edendada majandustegevust ning kujundada programmi kuulajate huvist ja sisulisest sobivusest lähtudes. Kvoodinõue võib vähendada raadiojaamade konkurentsivõimet võrreldes rahvusvaheliste platvormidega. R. Lang lisas, et DAB-platvormidel on võimalik luua kitsale sihtrühmale suunatud raadiojaamu, mille puhul ei pruugi Eestis olla piisavalt vastavat repertuaari. Kvoodinõue võib takistada selliste nišiteenuste tekkimist Eesti turul.

Helle-Moonika Helme nõustus, et Eesti kultuuri ja omakeelse loominguga seotud valikute tegemine on poliitiline otsus ning lisas, et riigil on kohustus tagada Eesti kultuuriruumi kaitse ja kohaliku muusika kättesaadavus.

H.-M. Helme küsis, kas on olemas andmeid raadiokuulamise jaotuse kohta traditsiooniliste raadiojaamade ja digitaalsete platvormide vahel.

Andres Jõesaar sõnul on olemas vastavad uuringud ning nende põhjal on DAB-platvormi kuulajaskond Eestis veel väike. Samas näitavad esimesed andmed, et ka üksnes DAB-is levival raadiojaamal võib olla märkimisväärne kuulamisaeg.

A. Jõesaare sõnul on DAB-i kasutus seotud eelkõige uuemate autodega ning kodustes tingimustes kuulatakse seda platvormi vähe. Teiste riikide kogemus ei kinnita, nagu võtaks DAB lähiajal FM-i rolli üle, kuid sellel võib olla tulevikus oma kindel kasutajaskond. DAB-platvormi laiemat kasutuselevõttu piirab praegu eeskätt teenuse vähene tellijate arv, kuna sama programmi edastatakse sageli juba FM-is. Tema sõnul on praeguste tellijate seas nii Eesti kui ka Rootsi raadiojaamu.

Rein Lang lisas, et kiiresti arenevad ka uued internetipõhised raadioplatvormid, näiteks *Radioplayer*, mis koondavad suure hulga raadiojaamu ning ei eelda FM-sageduste kasutamist ega ringhäälinguluba. R. Langi hinnangul on kvoodi kehtestamine poliitiliselt võimalik, aga kui kuulajad liiguvad teistele platvormidele, siis ei aita see Eesti autoreid, kuid piirab kohalike traditsiooniliste ringhäälingute võimalusi turul.

Andres Jõesaar nõustus, et voogedastusplatvormide kiire kasv on vähendanud traditsioonilise raadio kuulamisaega.

Tõnis Lukas küsis, kas Eesti autorite muusika esitamine suurema kuulajaskonnaga päevases ajavööndis aitab suurendada kuulajate huvi kohaliku loomingu vastu ning toetab selle edasist levikut.

Mati Kaalep vastas, et suurema kuulajaskonnaga päevane eetriaeg on oluline, sest ka näiteks reklaami ei müüda ajale, mil inimesi kuulamas ei ole. Värske uuringu kohaselt saab 58% inimestest uut muusikat teada just raadio vahendusel. Saame aru ringhäälingute konkurentsiolekorrast nt *Spotify*-ga. Ka meie püüame oma suhtluses nendega selgeks teha, et nad peaksid kohalikku konteksti nende poolt kureeritud *playlist*-ides rohkem arvestama. Ei tohiks lasta tekkida olukorda, kus uut muusikat on keeruline leida, seetõttu peab Eesti autorite looming olema päeval ajal kuulajatele kergesti leitav nii raadios kui ka teistel platvormidel.

Väino Koorberg tutvustas [Eesti Meediaettevõtete Liidu \(EML\) arvamust](#).

V. Koorberg märkis, et EML tähelepanekud ei puuduta eelnõu raadio-, audiovisuaal- ega voogedastusteenuste sätteid, vaid eelkõige Euroopa meediavabaduse määruse (EL määrus) ülevõtmist Eesti õigusesse, allikakaitse regulatsiooni ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) rolli sõltumatu regulaatorina. Eelnõu ülesehitus on muutunud ebaühtlaseks, mistõttu ei ole piisavalt selge, millised sätted kohalduvad üldiselt meediateenuse osutajatele ning millised üksnes audiovisuaalmeedia- ja raadioteenuse osutajatele. Keeruline on ka aru saada millises rollis on TTJA, kuna ta võib esineda riikliku regulaatori, riikliku järelevalvaja kui ka sõltumatu seireasutusena.

V. Koorberg väljendas ka muret, et meediateenuse osutaja mõiste võib praktikas jätta ebaselgesse olukorda vabakutselised ajakirjanikud ning sundida neid registreerima oma tegevust äriregistris. Allikakaitse osas leidis V. Koorberg, et EL määrusest tulenevaid põhimõtteid ei ole eelnõus piisava selgusega üle võetud. Lisaks peeti vajalikuks kaaluda meediavabaduse ning raadio- ja ringhäälinguteenuste regulatsiooni selgemat eristamist, sealhulgas vajadust käsitleda neid erinevates seadustes.

Mari Männiko märkis, et eelnõu § 16¹ sõnastus ei taga piisavat õigusselgust füüsilisest isikust meediateenuse osutajate, sh vabakutseliste ajakirjanike staatuse osas, kuna ei ole selge, kuidas nende staatust tuvastatakse ega millistel tingimustel neile allikakaitse laieneb. Füüsilised isikud ei saa ennast registreerida äriregistris ning kui neile riiklikuks reklaamiks

avaldatud kogusummat ei eraldatagi, siis võib puududa ka veebileht, kus seda infot avaldada. M. Männiko lisas, et allikakaitse regulatsioon on eelnõus ebapiisav ning põhineb määratlemata mõistetel, mis võivad tekitada täiendavaid vaidlusi ning jätta tõendamiskoormuse ajakirjanikule. Oleks piisanud tuua välja ametialane või eraeluline suhe, praegune sõnastus vähendab õiguskaitset. Eelnõu ei maini sõnagi anonüümsetest allikatest ega menetluse kinniseks kuulutamisest ajakirjandusliku allika kaitseks. Eelnõus toodud sätted reaalselt kaitset ajakirjanikule ega allikale ei anna.

Väino Koorberg täiendas, et EML on teinud ettepaneku kaaluda allikakaitse ja EL määrusest tulenevate küsimuste reguleerimist eraldi seaduses, et vältida terminoloogilist segadust meediateenuse ja audiovisuaalse meediateenuse vahel ning tagada selgem regulatsioon. EML hinnangul on eelnõus TTJA sõltumatus regulaatorasutusena sätestatud liiga deklaratiivselt ega anna piisavat kindlust, et amet saaks täita sõltumatu regulaatori rolli meediavabaduse vaates. V. Koorberg sõnas, et seaduses tuleks täpsemalt määratleda ameti staatus, rahastamise alused, juhtimise autonoomia, vajalik kvalifitseeritud inimressurss ning huvide konfliktide vältimise mehhanismid. Samuti pidas ta probleemseks, et KUM haldusalas tegutseva asutuse puhul võivad tekkida kahtlused tegeliku sõltumatuse suhtes olukorras, kus ameti juhi nimetamine, eelarve kinnitamine ja põhimäärusest tulenev alluvus on seotud ministriga. Sõltumatu regulaatori pädevus ei tohiks ulatuda sisuküsimuste otsustamiseni, sealhulgas juhtudel, mis puudutavad kolmandate riikide tele- ja raadiokanalite levitamist.

Mari Männiko lisas, et haldusõiguses peab riigi sekkumiseks ja teabe nõudmiseks olema selge seaduslik alus. Eelnõu § 56² sõnastusest ei selgu piisavalt, milline on TTJA õigus nõuda teavet, kellelt võib seda nõuda ning milliste ülesannete täitmiseks. Viide EL määrusele võib jätta mulje, et teabenõue laieneb ka kolmandatele isikutele ilma selgete piirideta, mis on vastuolus õigusselguse nõudega ning võib kaasa tuua vaidlusi ja märkimisväärse haldus- ja kohtukoormuse nii meediaettevõtjatele kui ka teistele adressaatidele. Ebaselge regulatsioon raskendab meetmete proportsionaalsuse hindamist ning nende mõju hindamist meedia mitmekesisusele ja toimetuse sõltumatusele.

M. Männiko sõnul peavad seaduse pädevused, piirid ja kaitsemehhanismid olema selgelt sätestatud, et tagada õigusselgus ja vältida võimalikke kuritarvitusi. Seadus peab toimima kaitsemehhanismina ka olukorras, kus avalik võim ei pruugi tegutseda üksnes heatahtlikult. Meedia sõltumatuse ja õigusselguse tagamist ei saa rajada pelgalt usule senise hea rakenduspraktika jätkumisse, vaid need põhimõtted peavad olema selgelt ja vaidluskindlalt seaduses sätestatud.

Väino Koorberg täiendas, et EML on teinud ettepaneku tugevdada TTJA rolli sõltumatu asutusena, kuna ameti otsustada on tegevusload. V. Koorberg viitas Ungari kogemusele, kus formaalselt sõltumatu regulaatori pädevusi kasutati meediaturu moonutamiseks ja opositsiooniliste kanalite nõrgestamiseks.

Andres Jõesaar selgitas, et EL määrus on otsekohalduv. Meediateenuse osutaja mõiste tuleneb sellest, hõlmates nii füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid. A. Jõesaar kinnitas, et määrus ei jäta kaitse alt välja vabakutselisi ajakirjanikke.

Eelnõu eesmärk on eristada senisest selgemalt audiovisuaalmeedia- ja raadioteenuste regulatsioon üldistest meediateenuste sätetest. Eelnõus on kõigile meediateenuse osutajatele (audiovisuaalmeedia, raadioteenus, ajakirjanikud) ette nähtud eraldi sätted, mis käsitlevad eelkõige riikliku rahastuse deklareerimist.

A. Jõesaar sõnas, et lahendusena on välja pakutud meediateenuse osutajate andmebaasi loomist. Seda ei peeta aga Eestis otstarbekaks, kuna juriidiliste isikute puhul saab vajalikku teavet koguda äriregistri kaudu ning vabakutseliste ajakirjanike puhul oleks eraldi registrilahendus ebaproportsionaalne.

A. Jõesaare hinnangul muudab ministeeriumi pakutud sõnastus seaduse senisest selgemaks

ning võimaldab paremini eristada, millised sätted puudutavad raadiot, millised audiovisuaalteenuseid ning millised kõiki meediateenuse osutajaid.

Siseministeeriumi esindaja selgitas, et EL määrus on otsekohalduv ning selle kohaldamisala hõlmab ka vabakutselisi ajakirjanikke, kes kuuluvad määruse kohaselt kaitstavate isikute hulka. Ta viitas määruse sissejuhatuse punktile 19, mille kohaselt käsitatakse ka ebatüüpilistes töösuhetes tegutsevaid ajakirjanikke kaitse alla kuuluvatena. Allikakaitse on Eesti õiguses juba praegu ulatuslikult reguleeritud ning toimib. Kriminaalmenetluse seadustiku § 72 alusel on ajakirjanikul õigus keelduda konfidentsiaalse allika või teabe avaldamisest. Samuti ei ole lubatud kasutada tõendina materjale, mis on saadud ebaseaduslike toimingutega, sh kohtu loata tehtud jälitustoimingute kaudu. Sellised toimingud on Eesti õiguse kohaselt keelatud ning kriminaalkorras karistatavad, sõltumata sellest, kas neid panevad toime õiguskaitseasutused või kolmandad isikud.

Siseministeeriumi esindaja lisas, et allikakaitse ei ole absoluutne ning seda võib piirata üksnes seaduses sätestatud juhtudel, eelkõige raskete kuritegude uurimisel ja kohtu loal. Kui ajakirjanik ise on kahtlustatav raskes kuriteos, võib kohus lubada jälitustoimingute tegemist, kuid ka sellisel juhul tuleb esitada täiendavad põhjendused ning hinnata meetmete vajalikkust ja proportsionaalsust. Eesti praktikas ei ole allikakaitset ajakirjanike suhtes seni ära võetud ning tegemist on pigem teoreetiliste juhtumitega. Eesti õiguskorras on juba olemas tugevad menetluslikud garantiid, sealhulgas kohustus toiminguid protokollida, vajadus kohtu lubade järele ning järelevalvemehhanismid, mis tagavad õiguste kaitse. Need meetmed on rahvusvahelises võrdluses tugevad ning tagavad ajakirjandusvabaduse kõrge taseme. Seetõttu ei pruugi Euroopa meediavabaduse määruse rakendamine tuua Eesti õigusesse ulatuslikke sisulisi muudatusi. Blogijate ja uue meedia esindajate kuulumine kaitstavate isikute ringi sõltub konkreetsete asjaolude hindamisest. Menetlejal tuleb igal üksikjuhul hinnata, kas isik vastab meediateenuse osutaja tunnustele või kuulub muul alusel kaitse alla. Vajaduse korral tuleb kohtule täiendavalt põhjendada erandite kohaldamist.

Helen Rohtla selgitas, et TTJA on sõltumatu regulaatori rolli täitnud Eestis järjepidevalt alates 1991. aastast ning meediateenuste valdkonnas alates 2013. aastast. TTJA vastavust sõltumatuse nõuetele on hinnatud nii riigisiselt kui ka EL õiguse kontekstis, sealhulgas audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ja digiteenuste regulatsiooni rakendamisel. Hindamise järeldus on, et kehtivad õiguslikud garantiid tagavad asutuse piisava sõltumatuse.

H. Rohtla tõi esile, et kuigi Eestis ei ole klassikalist eraldiseisvat meediaregulaatori nõukogu, toimib süsteem sarnaselt mitmete teiste riikide praktikaga, sh Soomega, kus järelevalveülesandeid täidab samuti üldpädevusega asutus. Teistes riikides on kas eraldi nõukogu või eraldi loodud kitsamate pädevustega asutus. H. Rohtla rõhutas, et sõltumatuse tagamisel on keskne roll kehtivatel õiguslikel mehhanismidel, sealhulgas korruptsioonivastastel reeglitel ja ametisse nimetamise korrast tulenevatel garantiidel.

TTJA tegevus sõltub riigieelarvelistest otsustest ning vahendite maht kujuneb iga-aastaste eelarveläbirääkimiste käigus. H. Rohtla pidas küsitavaks pikaajaliselt fikseeritud rahastuse lahendusi, kuna need võivad ajas piirata asutuse suutlikkust oma ülesandeid täita.

Teabenõuete osas selgitas H. Rohtla, et kuigi vastava sätte sõnastus seaduses võib olla üldine, ei vabasta see haldusorganit kohustusest põhjendada iga toimingut. Andmete küsimine peab olema seotud konkreetse ülesande täitmisega ning olema sisuliselt põhjendatud, sarnaselt korrakaitse seaduses sätestatud põhimõtetele. Samuti tuleb arvestada andmete valdajate õigustega, sealhulgas olukordades, kus tegemist on tasulise teabega.

Meediaturu järelevalve, sh meediakontsentratsiooni hindamine, on olnud TTJA pädevuses

juba pikemat aega ning seda teostatakse koostöös teiste pädevate asutustega, arvestades nii riigisiseseid kui ka EL tasandi suuniseid. TTJA küll annab arvamuse Konkurentsiametile, kuid lõpliku otsuse teeb siiski Konkurentsiamet.

H. Rohtla viitas arutelu käigus tõstatatud küsimusele Eesti autorite muusika osakaalu nõuete paindlikkusest. Kuigi üldine eesmärk toetada Eesti autorite loomingut on põhjendatud, tuleb arvestada ka raadioturu eripäradega, sh niširaadiojaamadega, mille programm võib olla väga spetsiifilise suunitlusega. Sellistel juhtudel ei pruugi Eestis loodud repertuaar olla piisav kogu programmi täitmiseks, eriti päevases ajavööndis. H. Rohtla tegi ettepaneku kaaluda sarnaseid erandeid, nagu kehtivad audiovisuaalmeediateenuste puhul, võimaldades põhjendatud juhtudel paindlikumat lähenemist, st vabastada nt uudistesaadete või mitmest muust nõudest, mida seadus ette näeb, ka Eesti autorite muusika osakaalu nõude rakendamisel.

Rein Lang väljendas muret, et eelnõus ei ole piisava selgusega reguleeritud TTJA kui sõltumatu regulaatori roll, pädevused ega menetluslik raamistik. Tema hinnangul võib puudulik regulatsioon tekitada õigusselgusetust ning võimaldada erinevaid tõlgendusi, eriti muutuvate poliitiliste olude korral. R. Lang tõi võrdluseks varasema kogemuse andmekaitse järelevalve korraldamisel ning rõhutas, et regulaatori pädevused ja menetlused peaksid olema seaduses selgelt ja detailselt sätestatud.

R. Langi arvamuse kohaselt ei ole EL määruse rakendamine Eesti õiguses piisavalt läbimõeldud. Kuigi määrus on otsekohalduv, eeldab see mitmes osas liikmesriikide poolset täpsustavat regulatsiooni, mida eelnõus ei ole piisavalt tehtud. Ta pidas probleemseks lähenemist, mille kohaselt piirduakse üksnes määruse otsekohalduvusele viitamisega, ilma et vajalikud põhimõtted oleksid siseriiklikus õiguses selgelt ja süsteemselt sätestatud.

R. Lang leidis, et selline olukord tekitab õigusselgusetust ning raskendab arusaamist, kellele ja millises ulatuses regulatsioon kohaldub. Lahendusena pidas ta vajalikuks kaaluda, kas regulatsiooni piiramist ringhäälinguteenustele või eraldi meediavabaduse seaduse väljatöötamist, et tagada EL nõuete selge ja süsteemne rakendamine Eesti õiguses. Eelnõu praegusel kujul ei lahenda neid probleeme ning võib kaasa tuua täiendavate muudatuste vajaduse.

Mari Männiko selgitas allikakaitse mõistet, mis tähendab, et kui ajakirjanikul on infot kuriteo kohta, siis ta ei pea ütlema, kust ta selle info sai. See on seotud kuriteo raskusastmega, millest alates võib allikakaitse nõ ära võtta. M. Männiko rõhutas, et allikakaitse on ajakirjanduse igapäevane tööriist, mille rakendamine tekitab praktikas olulisi raskusi. Eriti olukorras, kus ajakirjanik peab oma väiteid tõendama, kuid ei saa allikat avaldada. Kehtiv regulatsioon ei taga piisavat õigusselgust ega kaitset, kuna puudub selge mehhanism allikakaitse tagamiseks menetluses. Seadusesse oleks pidanud sisse kirjutama nt kohustuslikus korras allika kaitseks tõendite kinniseks kuulutamise võimaluse, aga seda ei ole tehtud.

M. Männiko lisas, et Andmekaitse Inspektsiooni poole pöördumine on lihtne ja kuluvara, kuid ettekirjutuste ja halduskohtumenetluste käes kannatavad meediaettevõtted ning tegemist on märkimisväärse kuluga. Oleme väga mures, et kui riigi poolt antud ülesanded on umbmäärased, võib neid mistahes viisil kasutada.

Lisaks väljendas M. Männiko muret, et otsekohalduv EL määruse regulatsioon ja järelevalvepraktika võivad tuua kaasa ebaproportsionaalse koormuse meediaettevõtetele ning süvendada õigusselgusetust.

Rein Lang küsis, kes hakkab teostama järelevalvet Eesti autorite muusika kvoodinõuete täitmise üle ning kas TTJA-l on kõigi raadiojaamade tegevuse kontrollimiseks piisavad ressursid ja võimekus.

Urmas Ambur vastas, et järelevalve Eesti autorite muusika kvoodinõuete täitmise üle ei põhine üksnes riiklikul kontrollil, vaid sisaldab olulisel määral eneseregulatsiooni elementi. Raadiojaamu motiveerib nõudeid täitma eelkõige asjaolu, et tingimuste rikkumine võib takistada uue loa saamist ning anda sageduse konkurendile. Turuosalised ise jälgivad üksteise tegevust, mis toetavad kehtestatud reeglite järgimist.

TTJA ei pea igapäevaselt kontrollima raadiojaamade programmi sisu detailset vastavust kvoodinõuetele, kuid vajaduse korral on võimalik saada vastavat teavet EAÜ-lt.

Rein Langi sõnul eeldab seaduses riikliku järelevalve olemasolu selle tegelikku ja süsteemset teostamist ning ei saa piirduda üksnes formaalse nõude sätestamisega. Kvoodinõue tekitab igal juhul konkurentsivaidlusi, mille lahendamise pädevus ei ole piisavalt selgelt määratletud. R. Lang pidas problemaatiliseks eelnõus toodud lahendust, mille kohaselt sekkub protsessi EAÜ, andes välja tõendeid, mis on vajalikud raadioloo andmiseks korraldatavatel konkurssidel osalemiseks. Haldusmenetluses riikliku litsentsi andmist ei tohiks seada sõltuvusse mittetulundusühingu poolt antavast tõendist.

Urmas Ambur sõnas, et 2016. aastal ei järgitud kvoodinõudeid, kuid pärast nende mõju selgitamist paranes olukord ning Eesti autorite muusika osakaal on kasvanud. U. Ambur tõi võrdluseks Läti näite, kus kvoodinõude puudumise tõttu on kohaliku muusika osakaal väiksem ning on väljendatud huvi Eesti süsteemist õppida.

Martin Mäesalu selgitas, et andmete kogumine haldusmenetluses on tavapärane praktika. Haldusmenetluse seaduse § 38 lõike 1 kohaselt on haldusorganil õigus nõuda menetlusosalistelt ja teistelt isikutelt nende valduses olevate andmete esitamist. Andmete esitaja õiguslik vorm ei ole määrav, kuna menetlusosalistel on võimalik esitatud andmeid vaidlustada ja esitada vastutõendeid. Tegemist ei ole uue ega erandliku lahendusega, vaid väljakujunenud halduspraktikaga, mida rakendatakse ka teistes valdkondades.

Rauno Haabmets täiendas, et Eesti autorite muusika kvoodinõuded toimivad juba praegu ning vastavad tingimused on raadiojaamadele kehtestatud ja kokku lepitud ERL-iga.

R. Haabmetsa sõnul ei taotleta uusi nõudeid, vaid olemasolevate kõrvaltingimuste üleviimist seadusesse muutmata kujul. Järelevalve samuti toimib praktikas, mistõttu kõlanud vastuväited ei ole sisuliselt põhjendatud.

Rein Lang rõhutas, et kvoodinõuete kõrval on peamine küsimus õigusselguse tagamine, eelkõige konkurentsivaidluste puhul järelevalve teostamise, pädevuse ja ressursside osas. Regulatsioon peab olema selgelt rakendatav ning ei tohi jätta ebamäärasust selle täitmise osas. Haldusmenetluse mõttes ei saa olla MTÜ-l takistavat rolli kellegi turule pääsemiseks.

Helle Tiikmaa andis ülevaate [Eesti Ajakirjanike Liidu](#) (EAL) arvamusest.

H. Tiikmaa märkis, et EAL seisukohad kattuvad suures osas EML-i ja ERL-i poolt esitatud murekohtadega. H. Tiikmaa tõi täiendavalt esile meediateenuse osutaja ja ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötleva isiku omavahelise ebaselge seose. H. Tiikmaa hinnangul võib eelnõu sõnastus suunata vabakutselisi ajakirjanikke tegutsema juriidilise isiku vormis, mis on ebavajalik. Selle tingib asjaolu, et füüsilise isikuna tegutsemisel on ajakirjanikul keeruline oma staatust tõendada.

Probleemsed on ka küsimused allikakaitse ning TTJA rolli osas, viidates ohule, et järelevalve võib kaudselt mõjutada ajakirjanike sisulisi valikuid. H. Tiikmaa pidas oluliseks tagada, et regulatsioon ei võimaldaks, kasvõi kaudsete vahenditega, liikuda sisulise kontrolli suunas. Lisaks tõi H. Tiikmaa esile, et allikakaitsega seotud praktilised raskused on ajakirjanduses sagedased, mistõttu tuleb ajakirjanikel sageli leida kohtu jaoks alternatiivseid tõendamisi. See suurendab töömahtu ning võib viia olukorrani, kus osa sisu jääb kajastamata, mis omakorda mõjutab ajakirjandusvabadust ja toimetustlikku sõltumatust.

Siseministeeriumi esindaja selgitas, et Justiits- ja Digiministeeriumis on ettevalmistamisel kutseprivileegide seaduse eelnõu, milles on põhjalikumalt käsitletud EL määrusest tulenevaid ajakirjanike privileege, sh vabakutseliste kaitset. Siseministeeriumi esindaja viitas ka EL-is kavandatavale õigusaktile (*Anti-SLAPP Directive*), mis hakkab paremini kaitsma ajakirjanikke ja inimõiguste eest seisjaid vaigistushagide eest.

Esindaja lisas, et edastab ministeeriumi kolleegidele edasiseks käsitlemiseks eelnõuga seotud kriminaalõiguslikud ja menetluslikud küsimused, sh kohtuistungite kinniseks kuulutamine.

Mari Männiko märkis, et *SLAPP*, e vaigistushagid moodustavad vaid marginaalse osa meedia vastu esitatud hagidest. Lisaks väljendas M. Männiko kahtlust, et viidatud ametiprivileegide eelnõu aitaks olukorda lahendada. See võib vastupidiselt anda eeluurimisasutustele täiendava aluse hinnata ametiprivileegi ja tuvastada allikakaitse puudumine, mis võib viia hoopis allikakaitse nõrgenemiseni.

Tõnis Lukas märkis, et meediamaaistik on mitmekesine ja keerukas ning nii ajakirjandusel kui ka vaidlustes osalevatel isikutel võivad tekkida märkimisväärsed kulud. Tema hinnangul on eelnõu regulatsioon praegusel kujul raskesti hoomatav.

T. Lukas küsis, mis põhjustel kohaldatakse kavandatavat regulatsiooni kogu meediale, mitte üksnes audiovisuaal- või raadioteenustele.

Andres Jõesaar vastas, et regulatsiooni laiendamine kogu meediale tuleneb EL määrusest, mistõttu on vajalik see Eesti õigusesse üle võtta, eristades selgelt audiovisuaalmeedia- ja raadioteenused ning märkides ära, kus rakendub meediateenus teistele meediateenuste osutajatele.

Liina Kersna küsis, kuidas füüsilisest isikust meediateenuse osutaja (vabakutseline ajakirjanik) saab eelnõu kohaseks meediateenuse osutajaks.

Andres Jõesaar selgitas, et isik on meediateenuse osutaja juba ainuüksi seetõttu, et ta osutab meediateenust. Seadus ei näe ette kohustust end äriregistris registreerida.

Mari Männiko viitas eelnõu § 16¹ lõike 1 sõnastusele, mille kohaselt märgitakse meediateenuse osutaja äriregistri avalikus toimikus meediateenuse osutajana. M. Männiko küsis, milline on selle sätte õiguslik tähendus, kui sellega ei kaasne sisulisi õiguslikke tagajärgi.

Andres Jõesaar vastas, et meediateenuse osutajate kohta andmebaasi loomine tuleneb EL määrusest. Kuna eraldi registri loomist ei peetud otstarbekaks, kasutatakse olemasolevaid andmeallikaid, eelkõige äriregistrit. A. Jõesaar rõhutas, et eraldi registreerimiskohustust ei soovita kehtestada, kuid vajaduse korral ollakse valmis kaaluma uue andmebaasi loomist.

Liina Kersna küsis, kas vabakutselisi ajakirjanikke käsitatakse meediateenuse osutajatena ka siis, kui nad ei ole end registreerinud. Kas neile kehtivad samad õigused ja kohustused nagu registreeritud meediateenuse osutajatele.

Rein Langi sõnul võivad tekkida tõlgenduserinevused, mille tõttu võib jääda ebaselgeks, kas registreerimata meediateenuse osutajatele laienevad kõik õigused, sh allikakaitse, ning kuidas nende staatust vajaduse korral tõendatakse.

Andres Jõesaar vastas, et eelnõu lähtub EL määrusest, mille kohaselt ei ole definitsiooni järgi meediateenuse osutajaks käsitlemiseks ette nähtud kohustust end registreerida, litsentseerida ega muul viisil ametlikult kirja panna.

Väino Koorberg sõnas, et meediaomandi andmebaasi ja registri vahel tuleb teha selge vahe, kuna tegemist on erinevate lahendustega. Näiteks osa riike on loonud meediaomandi registri, millega kaasneb meediale registreerimiskohustus. Selline lähenemine aga võib olla

meediavabaduse seisukohast problemaatiline. Euroopa Komisjon ei nõua registri loomist, vaid meediaomandi andmebaasi olemasolu. Kuidas kogub riik vajalikud andmed andmebaasi jaoks, on riigi leidlikkuse küsimus.

Helen Rohtla selgitas, et paragrahvi 16¹ eesmärk ei ole määratleda meediateenuse osutajat, vaid siduda meediaomandi andmebaasi loomine ja reklaamiinfo edastamine olemasolevate andmeallikatega, eelkõige majandusaasta aruande ja äriregistriga, et vältida eraldi registri või aruandluskohustuse loomist. Ta rõhutas, et see ei välista vabakutseliste ajakirjanike käsitamist meediateenuse osutajatena, ning märkis, et ebaselguse korral tuleks sätte sõnastust täpsustada.

Mari Männiko sõnul ei ole eelnõu sõnastus piisavalt selge. Kui eesmärk on reguleerida meediaomandit ja riiklikku reklaami, peaks see olema ka seaduses üheselt ja arusaadavalt väljendatud.

Toomas Uiho märkis, et kuigi kvootide küsimus ei ole arutelu keskne probleem, esineb regulatsioonis siiski segadust, eelkõige seoses ajakirjanduse ja järelevalve sõltumatusena. T. Uiho sõnul ei tohi tekkida olukorda, kus ajakirjandust oleks võimalik poliitiliselt mõjutada. T. Uiho küsis, kas ajakirjanduse sõltumatust puudutavat regulatsiooni tuleks käsitleda eraldi seaduses või on põhjendatud selle reguleerimine meediateenuste seaduse raames.

Andres Jõesaar vastas, et meediateenuste seadus peaks katma terviklikult kõik meediaga seotud aspektid, et vältida regulatsiooni killustatust ja tagada selgus meediateenuse osutajatele. A. Jõesaar lisas, et arutelu keskmes ei ole niivõrd ajakirjanduse sõltumatus, vaid küsimus, kas TTJA kui regulaatorasutus, on ka tulevikus piisavalt sõltumatu ja vastupidav.

Toomas Uiho sõnul peab eelnõu tagama, et seaduse regulatsioon oleks ka tulevikus selge ja rakendatav.

Liina Kersna viitas otsekohalduvale kehtivale EL määrusele ja küsis, millised riskid kaasnevad seaduse vastuvõtmata jätmisega.

Andres Jõesaar vastas, et esialgse analüüsi kohaselt on Eesti õigus suures osas juba kooskõlas EL määrusega ning kavandatavad muudatused ei too kaasa olulisi sisulisi muudatusi. Euroopa Komisjon jälgib rakendamist tähelepanelikult ning Eesti suhtes ei ole seni küsimusi tõstatatud. Samas ei osanud A. Jõesaar täpselt hinnata seaduse vastuvõtmata jätmisega kaasnevaid riske, kuid leidis, et pikemas perspektiivis võib see kaasa tuua menetlusi Eesti riigi suhtes.

A. Jõesaar tõi ka esile, et lahendamist vajab ka Eesti Rahvusringhäälingu rahastamise küsimus, mis on seotud EL määruse rakendamisega.

Rein Lang märkis, et tema andmetel kogub Euroopa Komisjon praegu liikmesriikidelt ja huvirühmadelt teavet EL määruse rakendamise kohta, mistõttu ei ole alust eeldada lähiajal rikkumismenetluste algatamist. R. Langi arvamusel kohaselt ajasurvet eelnõu vastuvõtmiseks ei ole. Eelnõu vastuvõtmine praegusel kujul võib tekitada täiendavaid probleeme ning tuua kaasa edasiste muudatuste vajaduse, sealhulgas võimalikke kulukaid kohtuvaidlusi.

Madis Kallase sõnul juhtis arutelu tähelepanu asjaolule, et käsitletav teema moodustab vaid väikese osa laiemast meediakeskkonnast, kus olulist rolli mängivad ka sotsiaalmeedia ja digiplatvormid. Selles valdkonnas esineb endiselt segadust ja vastutuse hajumist, mistõttu on käsitletav regulatsioon vaid piiratud ulatusega osa kogu probleemistikust.

Liina Kersna tänas osapooli aktiivse osalemise ja selgelt väljendatud seisukohtade eest.

L. Kersna lisas, et komisjon jätkab eelnõu menetlemist, arvestades esitatud ettepanekuid ja vajadust täpsustada regulatsiooni.

2. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Liina Kersna
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Merje Noorlind
protokollija